

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Pénteken September 24-dik napján, 1813-dik esztendőben.

B é t s.

A' Svétziai Korona Hertzeget, azon köz hasznú vitéz tetteire nézve, mellyeknek mind ennekelőtte, mind kiváltképen e' folyó September 6-ik napján *Dennevitz* mellett esett véres, de az egyesült ármádák-
nak örökké való ditsősségekre szolgáló ve-
rickedésben nyilván való példáját adta, a'
Mária Trézia vitézi Rendjének nagy keresz-
tével méltóztatott megtisztelni, 's azt a' Cs.
K. Feldmarsal Lajtinant, 's ugyan azon vi-
tézi Rendnek Kommandátora Gróf *Hardegg*
Ignätz által, Töplitzből, e' folyó hólnap
13-dikán, a' nevezett Kir. Hertzeg fő hadi
szállítására küldeni. — Prussziai nagy hé-
rósna *Blücher* lovasság Generálisának nagy
érdemeit is méltó tekintetbe vévén Felséges
Urunk, őtet azon vitézi Rendnek Comman-
dátorává tenni, 's annak közép keresztjé-
vel felékesíteni méltóztatott Eő Csász. és Ap.
Királyi Felsége.

~~~~~

A' Sléziai újság leveleknek 13-ik Sep-
temberi darabjában a' többi közt azt olvas-
suk, hogy *I. Sándor* Orosz Császár Eő Fel-
sége azt a' Prussziai nagy héróst, *Blücher*
lovasság Cenerálisát, az ellenségen vett fé-
nyes győzedelmeire nézve különösen meg
akarván tisztelni, őtet a' Sz. András vitézi

Rendjének vitézévé tenni, és néki azon ékes-
séséget, mellyet ezen Fels. Fejedelem maga
szokott hordani, egy tulajdon kezével írt
levéllel együtt küldeni méltóztatott. Ezen
levélnek foglalatja e' vala: Generális Uram!
A' jelenvaló táborozásnak leg szebb szem-
pillantatai közzé számlálom azokat, mely-
lyekben nyilván való próbáit adhatom azon
külön gyönyörűségnek, mellyet a' Ki-
gyelmed fényes győzedelmei bennem szer-
zettek. Ennek néminémüképen leendő
meg jutalmaztatására küldöm Kigyelmed-
nek a' Sz. András Vitézi Rendjének azt a'
czimerét, mellyet magam szoktam viselni.
Nem hiszem, hogy ez által az én meg elé-
gedésemnek jeleibe valami ragasztatna:
mindazáltal tanúbizonysága lehet annak,
hogy én egy szempillantatot sem kívántam
elmellőzni, mellyben Kigyelmedet, és a'
Kigyelmed vezérlése alatt lévő vitézeket
azon jó tettzésemről bizonyosokká ne te-
gyem, mellyet a' Kigyelmed szerentsés
előmenetelei bennem szerzettek. Valamint
a' fő Vezér ditsősségének sűgárai a' kato-
nákra, úgy ezeknek ditsőssége is a' fő ve-
zérre terjednek. Mondja meg nékiek Ki-
gyelmed, melly nagyra betsüllöm vitéz tet-
teiket, Kigyelmed pedig fogadja el az én
szívességemnek ezen jeleit.

Költ Töplitzben, Aug: 30-ik napján
1813 eszt.

A' tsalázó mezőkről.

A' Svécziai Korona Hertzeg a' vezérlése alatt lévő egyesült armádának Szakszonía országba való bemenetele után, következő foglalató levelet tétetett abban közönségesse :

Szakszoniának lakosi! Az északi Német Országnak egyesült armádája a' ti határaitokon bé ment. Ez az armáda nem hadakozik a' ti tartományaitoknak népei ellen, egyedül azoknak elnyomója ellen van az intézve. Szükség, hogy a' mi fegyverünknek ti is szerentsét kívánnyatok, mivel a' fogja a' ti megháborított boldogságokat vissza állítani, és a' ti országlástoknak ditsősségét és függetlenségét vissza adni. Minden Szászt úgy fogunk mi tartani, mint valóságos barátjainkat, a' ti tulajdonosságotoknak jussai méltó tekintetben fognak tartani, és az armáda is szoros fenyték alatt leszen, és akként fog annak szükségeiről gond viseltetni, hogy semmi nyomorusága ne legyen az Országnak. Ne hagyjátok el hajlékaitokat, hanem inkább szokott foglalatosságaitokat folytassátok.“

„A' nagyra vágyó politikától nem sokára nagy történetek fognak titeket megszabadítani. Legyetek a' régi Szászoknak méltó maradéki, és ha német vérnek kell folyani, folyon a' Német Ország mástól való nem függéséért, és nem egy olly ember parantsolatjára, a' kihez semmi köz boldogság, semmi atyafiság nem kötelez titeket. — Frantzia Ország nagyon kiterjedt, és ditsősséges föld, a' régi világ meghódolóinak is elegendő lett volna. A' Frantziák magok is azon határokon belől kívánnak menni, mellyeket nékiek a' természet kijegyzett, gyölkölik azt a' kegyetlen uralkodót, a' kinek szolgálnak. Bátran mondjátok meg nékik, hogy ti szabadok akartok lenni, és ők magok is tsudálkozni fognak rajtatok, és titeket arra serkengetni, hogy

ebben a' nemes és ditsősséges feltételben alhatatosak legyetek. *Költ a' Jüterbocki fő hadi szálláson, Sept. 10-ik napján 1813-ik eszt.*
Károly János.

Ennek a' Kir. Hérósnak parantsolatjára, Seydai fő hadi szállásáról következő 8-ik bülletin adatott ki e' folyó September 12-ik napján :

„A' korona Hertzeg, úgymond, tegnap este a' maga fő hadi szállását ide tette által. Sok tisztek azok közzül, a' kik a' Torgaui híd előtt való szántzokban elfogattak, azt állatták, hogy a' Moskwai hertzeg [*Marsal Ney*] megholt legyen. Más elfogatott tisztek ellenben azt bizonyították, hogy ők a' nevezett Marsalt a' Torgaui híd előtt való sántzban látták, és hallották, midön azon erősségnek védelmezésére a' maga katonáit bátorította volna. Azt is beszéltek ezek a' Fr. tisztek, hogy a' Moskwai hertzeg, néhány szempillantatokkal annakelőtte, hogy a' Svékus és Orosz osztály seregek a' térségen meg jelentek volna, az ő vezérlése alatt vólt tartalék sereg eleibe állott, és a' Prusszus armáda ellen menvén, így kiáltozott: *Fiaim! miénk a' győzedelm, két nap múlva Berlinbe leszünk.* — Mindazáltal midön számos batallionokat látott volna maga ellen menni, és a' lovasság is ellene gyargalt, zűrzavarba esett. Ha igaz, hogy a' Moskwai hertzeg megholt, bizonyval a' maga leg jobb vezérét vesztette el *Napoleon Császár.* Régtől fogva szokott lévén ő a' nagy hadakozásokhoz, ritka vitézségének, és meg különböztetett hadi talentominak sok próbáit adta. Az utolsó Oroszokkal való háborúban, ő vólt az, a' ki a' Fr. armádának maradványit megmentette. Ez az armáda, és Frantzia Ország is ilyen ditsősséges tanubizonyságot tettek ő rólla.

„Azok a' Prussziai armádának osztályai, mellyek leg többet szenvedtek, ismét helyre állttatnak, és kipótolják vesz-

reségeket. Nehéz nagyobb vitézséget és áthatatosságot mutatni, mint a' Prusszus ifjú katonák mutattak. A' Landwéhr batallionokat a' leg jobb Európai hadi seregekkel össze lehet hasonlítani. — A' szövetséges armádák közt tellyességgel semmi irigylés nem uralkodik, úgy lehet ezeket a' vitéz embereket szemlélni, mint egy familiából valókat, a' kik uralkodó Fejedelmek ditsőségének védelmezésére, és Európa szabadságának fenn tartására megesküdvén készek vagy győzni, vagy meghalni. — Generál *Winzingerode* egynéhány ezer Kozákokat az Álbis vizén már által vitt, Czerniseff Generál pedig Dessaut és Cöthent már elfoglalta. Az armáda az Albis folyóvíz mellett áll, és egynéhány helyen hidnak való matériálék hordatnak össze. — A' Prusszus felkelő nép közzül 3000 ember ment által az Álbison Lenz mellett.

A' Prussziai Kir. armádának azon rendkívül való vitézségéről, mellyet az a' Dennewiezi véres ütközetben mutatott, egy Generál *Tauenzin* corpusánál szolgáló fő tiszt következő írást adott ki: „September 4-ik napján, a' Fr. 4-ik osztály seregnek előseregeivel, a' Wittenberghez fél mértföldre előbbnyomult *Dobschütz* Generál Májort nagy erővel meg támadván, őtet vissza verni igyekezett az ellenség; mindazáltal nagy veszteséggel ő maga verekedett vissza. Septemb. 5-ik napján újabb próbákat tett az ellenség, és olly hevesen ütött Zahnen túl a' külső vigyázó seregekre, hogy kénytelen volt Generál *Dobschütz* egész corpusával azoknak segítségekre menni: mivel mindazáltal Marsal *Ney* már az előtt való napon 20000 főből álló népet vitt oda a' Frantziáknak segítségekre, Generál *Dobschütz* jónak találta a' vezérlése alatt volt Prusszus seregeket Jüterbockig vissza húzni, 's annál fogva a' nagy armádaival való egyességet fenn tartani.

Sept. 6-ik napján nagy erővel és össze kaptolt colonnékban előbbre nyomúlva az ellenség, mingyárt által lehetett látni, hogy a' Prusszus hadi seregeknek bal szárnyán erőt akar venni, és valamely könnyű sereggel Berlin városa alá nyomúlni. Arra való nézve egy 12000 emberből álló corpust jobbra marsirozni, és azokat a' tétőket, mellyek Jüterbocktól Kaltenbornig kinyúltak elfoglaltatni parantsolta. hogy annál fogva a' Generál Lajtinant *Bülow* armádájával egyessége lehessen. Mihelyt Generál Gróf *Tauenzin* az ellenséggel által ellenbe állott, azt mingyárt meg is támadta. Ekkor osztán az ellenség is, a' ki 30 — 40 ezer emberből állott, nagy erővel és számos ágyúkkal előbbre nyomult, 's keményen tüzelt. De mivel minden pontok, a' honnan az ellenségre előmenetelen lehetett tüzelni, haszonra fordítottak, és a' Prusszus stuttzos katonák is minden bokrokat elfoglaltak, sohol semmi szerentsét nem reménylhetett az ellenség.

Illyen módon tartott ez a' verekedés dél előtt 9 órától fogva dél után 1 óráig, mind a' két részről nagy vakmerőséggel. Ebben a' szempillantatban értésére esvén a' kommandirozó Generálisnak, tudniillik, *Tauenzinnek*, hogy a' Gen. Lajtinant *Bülow* osztály serege segítségére mennyen, ő annyira megbátorodott, hogy mingyárt az ellenség bal szárnyára ütött és a' lovassággal annak rendjeibe bévágatott, melynek szerentsés kimenetele lön, mivel *Dieselsky* Obrist-lajtinant a' Brandenburgiai dragonyos regementnek két eskadronnyával, és Fő Strázsamester *Eisenhart* a' Brandenburgiai lovas landwehreknek két eskadronjával, Fő Strázsamester *Katte* vezérlése alatt az ellenségre rohantak, annak egyéhány batallionját össze aprították, a' többit pedig széllyel szórták.

Ekkor újobban meg akarta az ellenség a' Prussziai armádának bal szárnyát kerülni.

ni, hanem a' kommandirozó Generális egy-nehány ágyúkat oda vitetvén, és a' Pomerániai felkelő seregek lovasai is Fő Strázsamester *Bernikau* vezérlése alatt, kinek halálát minnyájan sajnállyák, az ellenség sorai közzé bevágván, azon győzedelmet vettek, és egy Würtembergi zászlót nyertek is.

Minekutánna tehát Generál *Tauenzin* *corpusa* a' Gen. Lajt. *Bülow* *corpusával* össze kaptasoltatott volna, mind a' két *corpus*, melly 40000 emberből állott, a' 75000 főből álló ellenség ellen *Rohrbeck* felé marsirozott, a' hova számos lovasságot állított valaki az ellenség, hogy e' szerint a' *Thum* brigadája, és a' Prusszus hadi seregek jobb szárnyának hezákja közt be ronthasson: mindazáltal észre véven ezt a' kommandirozó Generális, egynehány lovas batteriát előre nyomított, mellyek az ellenséges lovasságra olly haszonnal tüzeltek, hogy az zavarodásba esett, magát vissza vonta, és csak a' helység háta megett, a' gyalogság védelme alatt szedhette magát rendbe.

Azon idő alatt egy nehéz Orosz battéria is oda érkeztvén, az által *Rohrbeck* a' kommandirozó Generális is felgyújtatta, egyszersmind az ott lévő tserje bokrokból az ellenséget bajonettákkal kiverte, 's azon helységet erőhatalommal elfoglaltatta. Ezt a' megtámadást az ármáda bal szárnyán volt lovasság követte, melly azon falu háta megett mingyárt kiállott, és az ellenséges seregek jobb szárnyát sebes hátrálásra kényszerítette. Utánok ment a' *Rohrbecki* tétőkön volt ártilléria és gyalogság is, és azon helységen keresztül űzte őket. E' szerint a' 4-ik osztály sereg a' 3-ik osztály sereggel együtt *Langeu-Lipsdorfig* nyomta őket, a' melly idő alatt egynehány versben bevágott az ellenség soraiba, és ennek a' vakmerő, de egyszersmind ditsősséges verekedésnek a' bekövetkezett éjjel vetett végét. — Ezek szerint negyedfél mértföld

távolságra futott az ellenség a' tsata piattól, és a' mi derék truppjaink, mellyek harmad napig tartott verekedések miatt nagyon megfáradtak, leg szebb rendel folytatták dolgaikat.

Generál Gróf *Tauenzin* Dahmében a' *Luckauban* levő seregekkel való egyességre nézve, egy kis osztályt hagyott őrizeten, mellyet mindazáltal a' hátráló ellenség onnan kihajtott. Gen. Lajtinant *Wobeser* mindaztal parantsolatot adott az eránt, hogy *Luckauból* Dahméba nyomúljanak, és maga ez a' derék Generál is Septemb. 7-ik napján, reggeli 5 órakor, azon város előtt meg jelent, az ott talált egynehány ezer főből álló ellenséget megtámadta, megverte, és 1 Oberstert, több tiszteket, és 2813 köz embert ejtett fogságra, és egy ágyút, 's több puska poros szekeret foglalt el. *Ney* és *Oudinot* Marsalok, és *Bertrand* 's *Pachtod* Generálisok, a' kik azon városban voltak, lovassaiknak segítségével által a' győzedelmeseknek kezekből megmenekedvén, nagy sebesen *Torgaubá* futottak. Egynehány ezer ember esett az ellenségtől fogságba, 's még most is százként vitettetnek bé, közel 80 ágyút, 500 munitziós szekeret, 3 zászlót és sok bagázsát nyertek a' győzedelmesek, 's alig lehet ennek a' ditsősséges győzedelemnek hasznos következéseit számba venni. — Minden azon verekedésben jelen volt seregek példa nélkül való bátorsággal, vitézséggel és áthatatossággal harcoltak, kötelességeiknek tellyesítésében, és a' Királyért 's hazáért való győzésben vagy meghalásba erőssen vetélkedtek egymással.

A' közelebb múlt szerdán dél után, következő rendkívül való hadi Tudósítás adatott itten ki, melly e' folyó Sept. 19-ik napján küldetet ide a' Fels. Csász. K. Ármádának fő hadi szállásáról *Töplitzből*:

Napoleon Császár, azon hadi népének maradványát, melly a' Prusszus Gen. Lajtinantal és a' Svétziai korona hertzeggel való ütközetekben életben 's épségben megmaradt, September 16-ik napján, az 1-ső, 2-dik, és 14-ik osztály seregeivel öszve kaptólván, 'stestőrző seregeit maga vezetvén egész Nollendorfig nyomúlt előre. A' fogságba esteknek beszédjéből, és az ellenség készületeiből azt lehetett ítélni, hogy az a' Császárnak személyes vezérlése alatt, Cseh Országot vette légyen tzelba. Erre nézve September 17-ik napján, délben a' maga colonnéit Nollendorf felé defiliroztatta, az az, szoros rendben marsiroztatta.

A' Csász. Kir. ármádának kommandirozó Generálissa hertzeg *Schwarzenberg* megparantsolta, hogy minden kinn álló vígyázó seregek a' Culmi tanyáig vonnyák magokat vissza, 's ott várják bé az ellenséget, a' hol mingyárt el is kezdődött a' verekedés. Gróf *Colloredo* és *Merveld* hadi Fegyvertármestereknek corporaik, Német Neudorfon és Knienizen keresztül az ellenség bal szárnya ellen marsiroztak, az alatt pedig Orosz Generál Gróf *Wittgenstein* Orosz vezér a' Generál *Ziethen* kommandója alatt lévő Prusszus gyalog seregeket az ellenség eleibe marsiroztatta, a' ki mind több több hadi erőt vezetvén előre, lovas testőrző seregei által, a' mi batteriáinkat sebes tűzzel megtámadta, a' Fr. gyalogság pedig minden oldalról keményen tüzelt. Ezen fontos szempillantásban a' Hesszen-Homburg huszár regementjének egy eskadronja, a' Prusszus lovaság segedelmével az ellenség sorai közzé vágatott, követte őket a' gyalogság nagy hidegvérűséggel, 's mindenütt vissza nyomták a' Frantziákat, és a' Nollendorfi tetőkre futni kényszerítették.

Fr. Generál *Kreutzer*, 7. ágyú, és 1 zászló esett a' miénknek kezekbe, az elfo-

gatott Frantziáknak száma a' 2000-et felül haladja. A' vastag köd, és a' békövetkezett éjjel mentette meg az ellenséges seregeket a' végső veszedelemtől. *Napoleon* Császár maga is jelen volt ezen verekedésben, és az alatta volt paripája meg is sebesített. — A' Fr. bülletinek szerént mindenütt győzedelmeskedik a' Fr. ármáda, és mindenütt előbre nyomúl. Valósággal elhagyta az Albis jobb partyát, és a' Cseh Országba való bényomúlást háromszor próbálta meg, de egyszer sem volt fel tett tzeljában szerentsés, mindenkorsok embert vesztett el. — A' Szakszoniai bánya helyekről küldetett tudósítások abban mind megegyeznek, hogy nagy szükségét szenved a' Frantzia ármáda, hogy sok lovai elhullanak a' széna és abrák nem lete miatt, és hogy magokat is ló hússal tápjállyák.

Constantin Orosz nagy hertzeg maga is jelen volt ebben a' nagy verekedésben a' gölyóbis zápora alatt az Orosz előseregek közt. — Generál Gróf *Wittgenstein*, a' Würtembergi hertzeg, *Merveld*, és Gróf *Colloredo* fegyvertármesterek, Prusszus Generál *Ziethen*, Austriai Generál Lajtinánt *Lichtenstein Aloysius*, *Simonyi*, *Laugier*, és *Czorch* Obristlajtinantok mások felett meg különböztették magokat, kiváltképen az utolsó, Fő Strázsamester *Gepper Lajos*, és lovas Kapitány *Döry* is vitézi módon viselték magokat.

Mingyárt ezen verekedés végződése után *I. Sándor* Orosz Császár Eő Felsege Gróf *Colloredo* Austriai Fegyvertármestert a' Sz. György vitézi Rendje harmadik classisának tzierével; hertzeg *Lichtenstein Aloysius* Feldmarsal Lajtinantot pedig egy aranyos és brilliántos markolatú kardal méltóztatott megtisztelni.

Ezen a' napon mind a' három szövetséges ármádiák egyenlő szívvel lélekkel hartzoltak.

Az Albis folyóvíz környékéről következő tudósítást tétetett közönséggé a Svéciai Korona Hertzeg, September 10-ik napján: „E' folyó September 2-ik napját követett éjjel az Eckmühli Hertzeg (Marsal *Davoust*) egész armádájával együtt oda hagyta Schwerin városát. Mivel ott való tanyája rendkívül erős volt, abból azt lehetett kihúzni, hogy őtet az onnan való kiköltözésre a' szövetséges armádáknak Szakszóniában való hadi szerentséjek, 's előmenetelek bírta légyen. Minden onnan leendő elmenetelére szükséges intézeteket előre meg tett: és így minden ártillériáját és bagáziáját előre elküldhette. Ennekfelette a' *Walmoden* és *Vege sack* Generálisoknak corpusait megelőzte, mivel amaz Criwitzben, e' pedig Warinban voltak. A' maga hátrább való menetelét két colonnában formálta az Eckmühli hertzeg, 's ezekkel minden akadályoztatás nélkül Gadebusch és Rhena városokon által egy napi marsban Ratzenburgtól fél óra messzeségre vissza ment.

A' Generál *Loison* osztály serege is azon időben ment Schönbergig vissza, a' hol a' Dániai hadi seregek a' Frantziáktól elválván Lübeckbe marsiroztak, ott őrző sereget hagytak, és hátrább Oldelslöh mellett táborba szállottak; a' Frantziák pedig Ratzenburgba mentek, Steckvitz mellett a' sántzokba szállottak bé, és magok után minden hidakat elrontottak, 's az ott talált hajókat mind öszve törték. Az ellenségnek ezen hátrálásban való vesztesége ezer embernél többre ment, 500 elfogatott. A' Kozákok, a' Lützow és Reich szabad seregei, úgy szinte a' hanseatikus lovas seregek, az ellenség utóseregeit egynéhány

izben megtámadták, Generál *Vege sack* maga részéről egészen Lübeckig űzte őket. Fő Strázsamester *Arnim*, a' ki a' Hanseatikus lovasság előtt magát különösen megkülönböztette, egy ágyú golyóbis által megöletett. — A' Mecklenburgi vadász sereg Dessow mellett egy Dánus eskadronra rohanván, annak sok kárt tettek.

E' megesvén Generál *Vege sack*, előbbi Grewensmühlen mellett lévő tanyájába vissza ment, Generál Gróf *Walmoden* Schwerinbe szállott bé, de onnan Dömitzbe marsirozott, a' hol az Albison hidat tsináltatott, olly feltétellel, hogy ha talán az ellenségazon folyóvíz bal partjára seregének egy részével általmenne, mingyárt oda mehessen. — A' Generál *Tettenborn* előseregei Boitzenburgba tanyáznak. A' Mecklenburgi Hertzegségen sok hadi adót húztak a' Dánusok a' lakosokon. Nagyon szembetűnő dolog, hogy ők egy olly Hassiai Hertzeg vezérlése alatt vannak, a' kinek familiáját minden örökségétől megfosztotta Napoleon Császár, még is ő az Eckmühli Hertzeg fő vezérlése alatt annak hasznáért fegyvert visel.

Belső Austriában is szerentséssen folytatják az ott táborozó Csász. Kir. hadi seregek a' háborút, és mindenütt győzedelmeskednek a' telhetetlen ellenségen. — A' Gréczi újság leveleknek 18-ik Septemberi darabjához kaptolt tóldalékban ezeket olvassuk: „A' belső Austriai Generál Kommandónak parantsolatjából, Sept. 17-dik napján kihirdettetett, hogy a' Generál Gróf *Nugent* vezérlése alatt lévő Csász. Kir. hadi seregek, e' folyó hólnap 10-ikén *Triest* városát elfoglalták.

A' Bétsi Cursus Sept. 22-ik napján: — 100 Forint Conventzióspénz, 179 $\frac{5}{8}$ Forint Váltótrédulában. — Egy Császár arany 8 forint és 34 $\frac{1}{2}$ krajtzár.

Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek.

Nro. 14.

A' Magyar Kurir 25-dik darabjához.

Magyar Ország.

A' Pesti Kir. Fő iskolákban lévő Tanítóknak hivatalbéli változtatások a' múlt Augustus hólnapnak végén esett meg következőképen: — Magnificus Rectorrá *Eckstein Ferentz* Úr, az orvosi és kéz orvosi tudományoknak Doctora, a' Practica Chirurgiának Professora, és a' Practico-Chirurgicum Institutumnak előjárója lett. *Decanusok*nak tétettek: I. A' *Theologica Facultásban*: *Predanóczy János* Theologiae Doctor, és Professor a' *Moralis Theologia*ban — II. A' *Juridica Facultásban*: *Markovics Pál* a' törvényes tudományoknak doctora, a' természeti, közönséges Státus-nemzetek, és Magyar Ország Törvényeknek közönséges Tanítója. — III. A' *Philosophica Facultásban*: *Keresztúri József* a' Böltsesség Doctora, a' közönséges és Magyar Ország *pragmatica* históriájának Tanítója, hivataljokban a' jövő iskolai esztendőre meghagyatattak. — IV. Az *Orvosi Facultásban*: *Reisinger János* az orvosi és seborvosi tudományoknak Doctora, a' speciális természeti Históriainak Professora, és a' természeti gyűjtemények Museumának Praefectusa.

Ebben a' fő iskolában tanuló ifjaknak száma közönségessen 694-re ment. Különösen a' vallás tudományát tanulóké 64-re; a' törvényt tanulóké 180-ra; az orvosi és seborvosi tudományt tanulóké 199-re; a' Filozófiát és practica Geometriát tanulóké 251-re. — A' Pesti Kegyes Szerzetbeli Papok iskolájában tanulóknak száma 566-ra telt.

A' felső Magyar Országban volt szörnyű vízözönről következőképen írnak Tokajból Augustus 31-ik napján: Azt a' szerentsétlenséget, úgymond, mellyet e' folyó hólnap 24, 25, és 26-ik napjain, a' Hernát és Sajó folyóvizek, a' körül belől fekvő helységeknek és vidékeknek okoztak, le írni lehetetlen. Minden hidak és málmok öszve rontattak, sok helységek elpusztítottak, sok emberek a' vízbe temettek. A' Krónikáknak tanúbizonyságok szerint 150 esztendőktől fogva ennél nagyobb özön nem volt, sőt azt is, a' melly akkor volt, a' mostani négy sőt öt lábnyommal is felül haladta. Az ezen víz által okoztatott szerentsétlenség le írhatatlan, mellynek csak az emlékezetére is megborad az ember. — Melly halhatatlan ereje volt ennek az özönnek, következő szomorú példákból kitettzik:

A' Sajó, melly Gömör Vármegyében ered, és Borsod Vármegyében Ónodon alól a' Tiszába foly, olly erővel rohant azon folyóvízbe, hogy annak folyása egészen meg akadályoztatott, és annak vize Tokajig vissza folyt. — Egy utas ember *Orgán* szemével látta, hogy az asszonyok gyermekeikkel együtt a' házaknak padlásaira vonták magokat, de ott sem menekedhetek meg a' veszedelemtől, mivel a' víz által meg gyengített házaik öszve omolván, gyermekeikkel együtt a' vízbe temettek. — *Sajó Ládiban* egy tsikóst, a' ki a' ménest a' Sajó mellett legeltette, olly hirtelen elborította az árvíz, hogy ménésének nagyobb részével a' vízbe temettetett, és csak néhány darab lovai mentették meg magokat úzás által. — *Köröm* mellett két

gulyás látván a' víznek sebes áradását, a' fákra másztak fel; az egyik alatt a' faága le törvén a' vízbe esett, 's abban maradt, a' gulyájok pedig mind egy lábíg, szörnyű bögések közt a' vízbe vesztek. Hidas - Németitől fogva egészen a' Tiszáig minden mezőben találtatott termés, marha, és széna a' víztől elragadtatott.

H í r a d á s.

Egy érdeemes ifjú ember, a' ki még most magát neveztetni nem akarja, kívánna vagy Magyar vagy Erdély Országban, valamelly Uraságnál gazdaságbeli hivatalba állani. Nemzeti nyelven kívül, a' deák, német, sőt még a' frantzia nyelveket is jól érti, hogy azokon folyvást beszélhet és írhat. — A' ki ezen betsületes hazafinak szolgálatjával élni kíván, tudósítsa a' Magyar Kurir elsőbb Íróját.

J e l e n t é s.

Ki jött már, és a' közelebb múlt Május hólnap óta 2. jó forintért közönséges árrúba is vagyon bocsátva azon régulta óhajtott új énekes Könyv, melly a' Magyar Országgi Reformáta Ekklesiák számára az 1791 beli Budai közönséges Zsinatnak rendeléséből, több esztendőök alatt, ahoz értő értelmes buzgó Férjfiak által készitődött és közönséges megvizsgálás után jóváis hagyódott. A' könyvnek tizimje ez: *Közönséges Isteni tiszteletre rendeltetett Énekes Könyv, melly Szent Dávid Zsoltárin kívül magában foglal némelly kiválogatott, és a' Helvétziai vallástételt követő négy Superintendentzia által jóvá hagyódott énekeket, egynéhány buzgó Imadságokkal együtt.* Debretzenben, nyomtatta Csáthy György. 1808. A' könyv formája takaros 8-adrét, a' régi úgy nevezett Kötés könyvnél, vagy hármóniás Zsoltárnál csak

kévessel vastagabb, szép tiszta papirosra, olvasható szép betűkkel nagy gondal van nyomtatva, de nyomtatásbéli hibákat még is találhatni itt amott benne. — Különös nagy diszére szolgál az a' Királyi kegyelmes privilégium, melly szerént kegyelmesen uralkodó Királyunk Ó Felsége, ezen énekes Könyvnek kinyomtatására, maga kezeirása, és függő Királyi petsétje alatt, a' Debretzeni Typographia részére, a' négy Superintendentziának az eránt benyújtott kéréséhez képest, esztendőök meghatározása nélkül, kirekesztő (Exclusivum) privilégiumot méltóztatott 1812-ben, Sept. 18-ik napján engedni; melly Kir. kegyelmes privilégium, a' maga egész mivoltában, a' könyv elejére ki van nyomtatva: ez által mind a' magános Könyvnyomtatók önnön hasznok szerfelett való vadászásának, mind a' sok hibákkal telyes idegen kinyomtatásoknak böltsen eleje van véve, mert a' Debretzeni Könyvnyomtató műhelybenn, mindenkor az azt illető Ekklesiái Elöljáróknak leg szorossabb megvizsgálása alatt nyomtatódnak az efféle könyvek; ezenkívül azon könyvnyomtató műhely leg illendőbb árrát szabja, és sok okokra nézve szabhatja is a' maga nyomtatványainak. — A' Királyi Privilégium után van nyomtatva a' négy Superintendentzia eggyező akarataival, az újj énekeket megvizsgáló és helybenhagyó nagy Deputátzió által Pestenn 1806-ba Augustus hólnapba készített Tudósítás, mellybe ezen újj énekes Könyv készítésének mind oka, mind czélja, röviden, de fontosan elő van adva. — Nagy helybehagyást érdemel mind az a' bölts megválasztás, hogy itt a' Szent Dávid 150 Zsoltári elől vagynak nyomtatva, nem úgy mint a' régi Öreg Zsoltár után: mind pedig az, hogy mind az éneklő gyülekezetnek, mind az éneklést kezdő Kántoroknak 's Oskola Mestereknek könnyebbségekre, a' 150 Zsoltárokból azok a' versek, mellyek

a' közönséges gyülekezetekbe énekelhetők, egy egy tsillaggal* meg vagynak a' vers fején jegyezve; noha meg kell vallani, hogy talám a' Könyvnyomtatók restsége, vagy vigyázatlansága miatt, igen sok szép énekelni való versek, ilyen tsillagos jegy nélkül felejtődtek.

A' mi az új énekeket illeti, ezek az alkalmatosságokhoz képest külön szakaszokká vagynak felosztva, és valamint minden innepekre, úgy minden szent és nevezetes alkalmatosságokra, az esztendőnek minden részeire, és ezeknek minden féle változásaira készítődtek, Az énekek száma mind öszve 238, és így sokkal kevesebb mint a' régi Énekes Könyvbelieknek a' száma, mert ezek 354-re teltek minden haszon nélkül, holott leg nagyobb részét soha sem lehetett közönségesen énekelni, és csak a' helyet foglalták, 's a' könyvet drágították. — Ezen új Énekes Könyvbe leg elől vagynak a' közönséges éneklést kezdő szokott rövid énekek (Invocációk), mellyek mellé esmeretes szép énekek nótáira több hasonló is készítődtek. — Ezek után következnek sorba az új esztendőre, — Virág Vasárnapjára, — Nagy hétre, Nagy Péntekre, — Husvétra, — az Ur Jézus menybemenetelére, — Pünköstre, — Adventre, — Karátsonyra, — Vasárnap reggelre és délutánra, — a' Catéchismusnak 52 Ur Napjára, az az, Vasárnap délutáni prédikációképpen készült magyarázatra lett elosztása szerint mindenik Ur napjára különösen készített, Köznapi reggeli és délutáni, — Bűnbotsánatért való, — Ur Vatsorája kiszolgáltatásakor, — Tavaszi, — Nyári, és aratáskori, Szűktermés és drágaság idején, — Őszi és szüreti, — Szárazságkori, — Essőért való haláadás, — Hosszas vagy káros essőzésekben, — Égi háború után, — Házi tűz miatt lett romlás után, — Égi tűz miatt lett romlás után, — Káros árvizek idején, — az árvi-

zek megtérések után, — Téli időre való, — Király koronázásakor, — Király utolsó tisztességtételekor, — Birótételkor, vagy Tisztviselők megújításakor, — Hadakozás idején, — Ellenségen vett győzedelemkor, — Békesség kötéskor, — Templom szenteléskor, — Prédikátor beállításakor, — és az esztendő utolsó napján mondandó énekek. — A' régi énekes Könyvből, vagy az úgy nevezett Öreg Zsoltárból, és a' Sz. Dávid Zsoltári után eddig nyomtatódni szokott énekek között, a' leg szebbek kiválogatva, 52-tő van ezen új Énekes Könyvbe által véve, mellyek azomba vagy helyesen megrövidítve, vagy a' mái jó ízlés szerént, igen alkalmatossan meg igazítva 's meg változtatva vagynak. — Nem lehet tudni a' régi énekeket visgált nagy érdemű Férfiaknak tzelját és okát, de tagadhatatlan az, és nagy kárára 's híjjánosságára van ezen új Énekes Könyvnek, hogy ebből a' régi Énekes Könyvbéli épületes szép énekek között egynehány leg szebbek ki hagyódtak: rövidségnek ókaért elég legyen itt leg alább ezen kilentzet fel jegyezni: az Isteni ditséreték között: — Oh én két szemeim ti az Úrra nézzetek 's. a' t. — Ur Isten irgalmazz nekem 's a' t. — Az Adventi énekek között: A' Kereszténységben, igaz vallás a' hitben, 's a' t. — Az Új Esztendőre való Énekek között: Mennyei Király születék 's a' t, nevezetessen ennek 7 utolsóbb, és a' leg szebb könyörgéssel felérő verseivel. — A' külömbkülömbféle dtséreték között: Oh mennyei nagy boldogság, 's a' t. — Jézus Krisztus mi kegyelmes Hadnagyunk, 's a' t. — Engem igazgat az Egeknek Ura, 's a' t. — Házi tűz miatt lett romlás után: Menybéli Nagy Isten hozzád kialtunk, 's a' t. — De különösen és kiváltképpen az Apostoli Hit formájáról készült, a' Keresztény Vallástételt fontosán kifejező, 's az Ur Vatsorája alatt minden felé közönségesen énekeltetni szokott ezen szép ének: Hiszek a'

Mennybéli egy Istenben, 's a' t. — Vagy-
 nak ugyan ezen utolsón kívül ezekbe is,
 mint a' meghagyott és megigazított régi éne-
 kekbe, sok megigazítani valók, de nagyon
 könnyű lett volna ezeket szinte úgy mint
 a' többi meghagyottakat meg igazítani, 's
 a' máj jó ízléshez kipallérozni: és mivel
 ezek a' köz nép előtt is nagyon esmeretes,
 és közönségesen gyakran énekelődni
 szokott szép énekek, valóba nagyon szük-
 séges lett volna ebbe a' köznép kedvének
 is engedni, mert ennél fogva, ha az látna
 volna, hogy több régi esmeretes szép ked-
 ves énekei megmaradtak, sokkal könnyeb-
 ben rá vevődött volna és hozzá szokott
 volna az újjaknak bévevéséhez. A' czél
 különben is egy mind ezekbe mind az
 újjakba, tudniillik, az Istennek válogatott
 szép buzgó kifejezésekben való dítserése.
 Még ezen elhagyott 's több ezekhez hasonló
 esmeretes régi szép énekeket tóldalék for-
 mában is utánok lehetne a' már kinyom-
 tattak után ragasztani. — Mindazonáltal,
 mind e' mellett is meg kell azt vallani,
 hogy ezen újj Énekes Könyvbenn, a' ré-
 giéktől meghagyattakkal és igazítottakkal
 együtt, mind az újj énekek, mind né-
 mely már meg holt nagy tudományú ke-
 gyes Férjfiak által készített és nyomtatás-
 bann régulta közkézenn forgó, ide pedig
 válogatva által vett énekek átaljában igen
 szépek, buzgók, szinte úgy fenn, mint
 mélyenn járó kegyes gondolatokkal, ékes,
 hathatós kifejezésekkel, a' Vallásnak meg
 világosodott helyes tudományával tellyesek,
 tiszta, együgyű, de még is fényes Magyar-
 sággal, a' máj időhöz alkalmaztatott poétai
 leg jobb ízléssel készültek, úgy hogy akár-
 mely keresztény vallású, 's magyarul értő
 ember, nem csak nagy lelki gyönyörűség-
 gel olvashatja vagy énekelheti, hanem leg
 buzgóbb könyörgés gyanánt is élhet véle.
 — Azt is különösen lehet betsűlni ezen
 újj énekeket készített tudós Férjfiakban,
 hogy énekeiket többnire a' Sz. Dávid Zsól-
 tári közzül, a' leg szebb hármóniájú Zsól-
 tárok nótáira készítették, nevezetesenn ol-
 Iyanokéira is, mellyek különben a' ben-
 nek lévő dolog miatt a' templomban nem
 énekelhetők; és így ezen szép nótájú éne-
 kek arra is igen alkalmasok, hogy az or-
 gonán gyönyörűen el lehet muzsikálni, és
 a' mellett énekelni: mert méltó a' megjegy-
 zésre, hogy ország szerte a' Reformátusok
 népesebb Gyülekezeteikben és temploma-
 ikbann a' tsinos nagy Orgonák bévitele na-
 gyon lábra állott, a' minthogy a' Debretze-
 ni újj nagy templomban is, — melly már
 egészen köz zsinde fedél, és bálthajtás
 alatt van, és ha elkészülhet egy lessz az
 egész Országba, minden Vallásúak templo-
 mai közt, mind belső, mind kívált külső
 ékességére nézve a' leg pompásabbak leg
 méltóságosabbak közzül, 's egy remekje
 lessz az építés mesterségbeli máj leg tsino-
 sabb és leg kipallérozottabb ízlésnek, —
 egy oda illő nagy orgonának alkalmas
 hely vagyon rendelve.

Az újj énekek mutató Táblája után
 következnek utóljára mindenféle sorsú, ál-
 lapotú, 's idejű emberekhez alkalmaztatott
 Reggeli, Estvéli; ezenkívül Úr Vatsorája
 előtt és utánna, Betegségben, és Beteg-
 kért mondandó egynéhány szép buzgó Imád-
 ságok, mellyeket amaz szép Könyörgések
 készítésbeli tehetségéről, és azoknak hat-
 hatós elmondásáról az Országba sok felé
 nevezetes Fő Tiszt. Superintendens, és
 Debretzeni első Prédikátor *Benedek*
Mihály Úrnak a' munkái.

Az újj Énekes Könyv eránt tsak a' va-
 gyon már hátra, hogy az, az Előjáróknak
 munkás igyekezete által, a' Gyülekezetbe
 minden felé minél előbb vivődjön bé; a'
 benne lévő szép buzgó Énekek közönséges
 kedvesseggel épületesen énekelődjenek.
 's az által az okos Isteni tiszteletnek mind
 buzgósága, mind belső méltósága neve-
 kedjen.